

Юлія Мацкуляк
(Чернівці)

ПОРІВНЯЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ДЕТЕРМІНАТІВ У РІЗНИХ МОДЕЛЯХ СКЛАДНИХ ІМЕННИКІВ

На матеріалі німецької мови, одним з центральних феноменів якої є словотвір, розглянуто вживання у ролі головного слова іменників, що поєднуються у композиті з іменниками-, прикметниками- та дієсловами-детермінантами. Досліджено активність цих одиниць у різних моделях та здійснено їх порівняльний аналіз.

Ключові слова: словотвір, складний іменник, модель, детермінат, активність.

На материале немецкого языка, одним из центральных феноменом которого является словосложение, рассмотрено употребление в роли главного слова существительных, которые объединяются в композите с существительными-, прилагательными- и глаголами-детерминантами. Исследована активность этих единиц в разных моделях и осуществлен их сравнительный анализ.

Ключевые слова: словосложение, сложные существительные, модель, детерминат, активность.

Since one of the central phenomena of German is word-building, we study the use of nouns in the function of the main word and how these nouns combine with noun, adjective and verb determinants in the composite word. We investigate the activity of these units in various models and carry out the comparative analysis.

Key words: word-building, compound noun, model, determinat, activity.

Слово є не лише основною одиницею мови та одним із основних понять лінгвістики, але й найбільш розповсюдженою та зручною одиницею для позначення нових об'єктів дійсності.

Різноманітність функцій слова, співіснування та взаємодія в слові численних лінгвістичних та екстралінгвістичних явищ ускладнюють розуміння його природи, що спричинило існування великої кількості дефініцій слова. Найбільш вдалим, на нашу думку, є визначення П. Ернста: „Слово – найменший, відносно самостійний носій значення, що кодифікується в лексиконі та графічно відокремлюється прогалинами. За фонетико-фонологічними показниками слово є найменшим звуковим сегментом, який теоретично відділений від

інших на основі та за допомогою певних фонетичних ознак; за морфологічними показниками воно характеризується тією чи іншою парадигмою флексій, а синтаксично є найменшою рухомою та незамінною основною мовною одиницею” [18, с. 7].

Утворення нових слів відбувається за допомогою різних механізмів і різного мовного матеріалу та стосується, насамперед, таких лексико-граматичних класів, як іменник, прикметник, дієслово та прислівник. Цю думку з-поміж інших підтримує А.А. Полікарпов, зауважуючи, що стійкість слова до змін у світі значень (а також намагання й інших слів перехопити функцію найменування тієї області змісту, яка ними покривається) за інших рівних умов (віку, числа значень і т.ін.) залежить від ступеня категоріальної абстрактності слова. Тобто найменш стійкими, найбільш короткоіснуючими, в середньому, повинні бути іменники, більш стійкими – прикметники, дієслова, прислівники і т.д. – аж до найбільших довгожителів – займенників, числівників, сполучників і прийменників [9, с. 214]. У німецькій мові саме чотири перші названі класи постійно зазнають змін у своєму складі, хоча в більшості випадків okazіонально [22].

Дослідники німецької мови виділяють кілька джерел поповнення словника. Так, Р.М. Гейгер виокремлює запозичення та словотвір (деривацію) [3], Е. Доналіз поряд із ними називає також зміну значення та словотворення [16].

На сучасному етапі розвитку мови важлива роль належить такому процесу, як запозичення слів та значень слів з інших мов. Запозичена морфема, слово чи сполука „отримує місце в парадигматиці й синтагматиці мови, може служити основою новотворів, ставати початком словотвірного гнізда, отримувати валентнісні ознаки, синонімію, розвивати полісемію, набувати конотативних ознак тощо” [11, с. 158]. Для німецької мови характерні запозичення з латинської, французької, нижньонімецької, англійської та італійської мов [19, 14], які стосуються передусім термінологічної лексики [5, 1, 15], хоча не оминули вони й розмовно-побутової [21].

Окрім того, уже наявні в мові слова можуть отримувати нові значення. Багатозначність, або полісемія, що належить до однієї з мовних універсалій, є „характерною властивістю всіх без винятку сучасних мов незалежно від їх фонетичної, лексичної та граматичної своєрідності” [8, с. 156]. Оскільки, як справедливо зауважує В.В. Виноградов, „жодна мова не була б у змозі виражати кожную

конкретну ідею самостійним словом або кореневим елементом. Мова змушена розносити незліченну силу значень за тими чи іншими рубриками основних понять, використовуючи певні конкретні або напівконкретні ідеї як посередні функціональні зв'язки" [2, с. 18]. Отже, у здатності одного слова служити для позначення різних предметів і явищ дійсності проявляється „відображальна й узагальнююча здатність мислення і мови, а також об'єктивне протиріччя між безмежністю реального світу й конкретного досвіду, безкінечністю людського пізнання, з одного боку, та обмеженими ресурсами мови, сприйняття й пам'яті – з іншого" [13, с. 102].

Полісемія не збагачує словник новими одиницями, але завдяки їй виникають нові виражальні можливості. Старе значення в такому випадку може функціонувати й надалі або ж відійти.

Ще одним джерелом збагачення лексики є словотворення – первинне підпорядкування певному змісту цілком нових звукових форм, що зафіксовані як мовний знак, який є зрозумілим та відтворюваним [17]. Сюди відносять звуконаслідування та штучні слова, кількість яких у мові обмежена. Ф. Райнер тлумачить їх як „неологізми, які ні формально, ні семантично не мотивовані наявним словником і, таким чином, не мають внутрішньої структури" [23, с. 16]. У доступний для огляду період історії мови лише невелика кількість назв була „вигадана" людьми, створена зі звуків та їх сполучень, що не мають значимості на морфемному рівні, не мають опори (матеріальної та типової) у словотвірній системі. Штучність таких лексичних винаходів надає їм особливого статусу, подібного до того, який мають непохідні утворення і для дослідження яких можна застосувати лише етимологічний аналіз [6]. На сьогодні такий спосіб творення простежується майже виключно у власних назвах, а також у вигуках [22].

На відміну від словотворення, словотвір – це врегульована побудова лексичних одиниць „на базі наявної в мові системи морфем" [11, с. 563] – сигніфікативних мінімальних одиниць, найменших знаків мовної системи, які мають не тільки звукове значення, а й семантичну функцію [17]. Інакше кажучи, це врегульований синтез різних виражальних засобів, що в найбільш загальному вигляді є поєднанням простих слів або простих слів та словотвірних елементів [22].

Разом з тим, науковці наголошують, що слова утворюються не довільним складанням морфем, а „відповідно до наявних у мові словотвірних типів від уже зафіксованих у мові слів, що виступають

у ролі мотивуючих основ за допомогою приєднання до останніх певних словотвірних або формотворчих елементів” [6, с. 11].

Традиційно слово вважається статичною одиницею, яка має певні властивості, що відрізняють її від динамічних – словосполучення та речення [10]: 1) стійкість, стабільність „мовного” значення; 2) цілісність значення („ідіоматичність”); 3) відсутність синтаксичних відносин усередині слова.

Однак ця абсолютизація „винятковості” слова як одиниці мови може бути зруйнована як „ззовні”, так і „зсередини”. У першому випадку маємо справу з фразеологією та пареміологією, що демонструють в одиниць інших, „вищих”, ніж слово, рівнів ті самі статичні особливості. Водночас унаслідок бурхливого розвитку досліджень процесів словотвору було доведено, що новоутворення володіють такими ж динамічними особливостями, як і одиниці вищих рівнів. Більше того, науковці відносять словотвір до найбільш динамічних і гнучких областей мовної системи, а словотвірні процеси називають найбільш потужними факторами збагачення словникового складу мови [7].

Словотвір у німецькій мові, як один із центральних її феноменів, не раз поставав предметом розгляду з різних точок зору. У нашому дослідженні в центрі уваги двокомпонентні детермінативні композити, утворені за моделями N + N, A + N, V + N, дібрані шляхом суцільної вибірки з текстів трьох функціональних стилів (художнього, публіцистичного та наукового): 16 романів сучасних німецьких письменників (Г. Бьоля, Г. Грасса, Ш. Гайма, Г. Канта, З. Ленца, Е. Лоеста, М. Вальзера та К. Вольф), статей із німецьких газет „Die Welt“, „Die Zeit“ і журналу „Der Spiegel“ та 7 наукових монографій із різних галузей (біології, екології, економіки, правознавства, соціології, філології та хімії) [20]. Об’єктом послугували детермінати-іменники, а предметом – їх функціонування у вищезазначених моделях.

Розглядаючи детермінати в композитів із моделлю N + N, ми зафіксували в них найдовший словотвірний ряд з іменником *Zeit* – 45 слів:

Amt(s)-, Arbeit(s)-, Aufmarsch-, Ausflug(s)-, Baracke(n)-, Bearbeitung(s)-, Belegung(s)-, Bronze-, Dienst-, Durchlauf-, Eis-, Eisen-, Eppler-, Ernte-, Etappe(n)-, Fasten-, Feudal-, Franzose(n)-, Hunger-, Ist-, Jahr(es)-, Kaiser-, Krieg(s)-, Krise(n)-, Kupfer-, Leben(s)-, Mahl-, Paarung(s)-, Referendar-, Römer-, System-, Schul(e)-, Soll-, Stand-, Stein-, Still(e)-, Studie(n)-, Sublimation(s)-, Uhr-, Urlaub(s)-, Transport-, Trocknung(s)-, Übergang(s)-, Verkauf(s)-, Zar(en)- + -Zeit

Лише по одному разу вжито 1 262 іменники, що становить майже 51 % усіх зафіксованих тут одиниць. Такі дані дозволяють нам стверджувати, що для іменників-детермінатів характерна висока різноманітність. Розподіл за активністю одиниць у ролі детерміната подамо в таблиці 1.

Таблиця 1

Кількісні характеристики іменників-детермінатів у моделі N+N

Актив- ність (x_i)	Кількість слів (n_i)	Кількість слововживань ($x_i n_i$)	Актив- ність (x_i)	Кількість слів (n_i)	Кількість слововживань ($x_i n_i$)
1	1 262	1 262	18	4	72
2	437	874	19	6	114
3	228	684	20	3	60
4	149	596	21	4	84
5	99	495	22	5	110
6	61	366	23	1	23
7	38	266	24	2	48
8	39	312	25	3	75
9	32	288	26	2	52
10	25	250	27	2	54
11	21	231	28	1	28
12	12	144	32	1	32
13	14	182	34	1	34
14	10	140	40	1	40
15	16	240	41	1	41
16	6	96	45	1	45
17	4	68	Σ	2491	7406

За запропонованою в дисертації І.П. Задорожної [4] процедурою ми здійснили аналіз активності для іменників-детермінатів. При загальній кількості слів 7 406 одиниць та кількості іменників, ужитих у ролі детерміната 2 491 одиниця, середня активність становить $7406 / 2491 \approx 3$ слововживання. Таким чином, високоактивними є 564 іменники, які вжито як детермінати 4 586 разів. Розрахунки середнього значення серед високоактивних одиниць дозволили нам встановити межу гіперактивності – $4586 / 564 \approx 8$. Отже, іменники з кількістю слововживань більше 8 одиниць – гіперактивні.

Розподіл за групами активності в цих іменників такий:

1-2 – **низькоактивні** (НА): *Einspeisung* (1), *Konzern* (1), *Reizker* (1), *Schnee* (1), *Torheit* (1), *Versagen* (1), *Duft* (2), *Haß* (2), *Spalt* (2), *Warte* (2) та ін. Загалом такі іменники зафіксовані 1 699 разів, що становить майже 68 % від загальної кількості детермінатів;

3 – **середньоактивні** (СА): *Abschnitt* (3), *Eisen* (3), *Kontrolle* (3), *Ruhe* (3), *Wetter* (3) та ін. Загальна кількість таких іменників – 228 одиниць (майже 9 % від загальної кількості детермінатів);

4-8 – **високоактивні** (ВА): *Polizei* (4), *Aufnahme* (5), *Quelle* (5), *Gewalt* (6), *Fleck* (7), *Union* (7), *Zentrum* (7), *Datum* (8), *Kraut* (8), *Streit* (8) та ін. Загалом до цієї групи відносимо 386 іменників, що становить 15 % від загальної кількості детермінатів;

9 і більше – **гіперактивні** (ГА): *Mann* (20), *Frage* (22), *Bild* (25), *Recht* (27), *Politik* (28), *Weg* (32), *System* (34), *Tag* (40), *Haus* (41), *Zeit* (45) та ін. Загальний обсяг групи – 178 слів (майже 7 % від усіх детермінатів).

Рисунок 1 наочно демонструє даний розподіл.

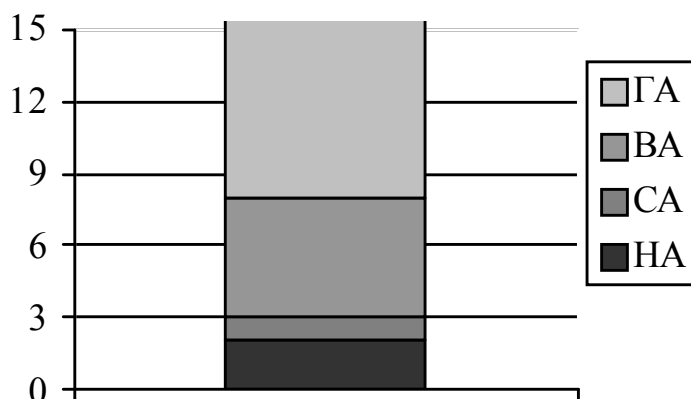

Рис. 1. Зони активності детермінатів у моделі N + N

У наступній моделі – A + N – іменники-детермінати демонструють велику різноманітність. Ми зафіксували 491 таку одиницю. Їх розподіл за активністю подано в таблиці 2.

Як бачимо, одноразово вживається переважна більшість детермінатів – 74 %. Максимальний показник активності в них – 8 слововживань. Саме такий варіантний ряд утворює іменник *Land*:

Brach-, Deutsch-, Fest-, Flach-, Hinter-, Hoch-, Ober-, Öd- + -Land

Таблиця 2

Кількісні характеристики іменників-детермінатів у моделі A+N

Активність (x_i)	Кількість слів (n_i)	Кількість слововживань ($x_i n_i$)
1	365	365
2	77	154
3	29	87
4	9	36
5	7	35
6	3	18
8	1	8
	491	703

Звідси цілком очікувана низька середня активність цих одиниць – $703 / 491 \approx 1$ слововживання. Таким чином, іменники, які вживаються в подібному оточенні 2 рази та більше, є високоактивними. Загалом нами засвідчено 126 високоактивних іменників, що вжиті в складних конструкціях 338 разів. Середнє значення для таких одиниць становить $338 / 126 \approx 3$ слововживання. Отримані результати підрахунків виключають із загальної кількості іменників-детермінатів низькоактивні одиниці й дозволяють нам виділити серед них лише такі зони:

1 слововживання – **середньоактивні**, напр.: *Aufklärer* (1), *Erscheinung* (1), *Kerker* (1), *Ökonomie* (1), *Sperre* (1), *Wirtschaft* (1) та ін. Як уже зазначалося, 365 іменників зі словотвірною активністю 1 слововживання становлять 74 % загальної кількості іменників-детермінатів;

2-3 – **високоактивні**, напр.: *Darm* (2), *Handel* (2), *Milch* (2), *Sprache* (2), *Wissenschaft* (2), *Gier* (3), *Name* (3), *Wagen* (3) та ін. Загалом ми зафіксували 106 таких іменників (22 %);

4 і більше – **гіперактивні**, напр.: *Betrieb* (4), *Lauf* (4), *Seite* (4), *Form* (5), *Leben* (5), *Wasser* (5), *Fall* (6), *Land* (8) та ін. Загальна кількість цих одиниць – 20 (4 %).

Отже, в моделі A + N спостерігаємо такий розподіл на зони активності другого компонента (див. рис. 2).

Для іменників-детермінатів, що сполучаються у складних конструкціях з дієсловами, характерна значна лексична різноманітність, їх кількість дорівнює 487 одиницям. 350 іменників, що зафіксовані по 1 разу, становлять 72 % від загальної кількості таких одиниць у ролі детерміната. Різноманітність цих одиниць може бути результатом їх

низької активності, значення якої в них коливаються від 1 до 11 слововживань. Найвища активність характерна для іменника *Zeit*:

bedenken, einfrieren, erzählen, folgen, leben, lehren, liegen, ruhen, schonen, verweilen, warten + -Zeit

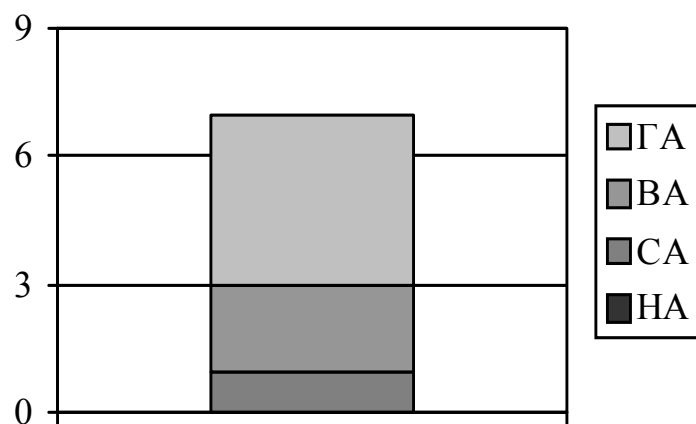

Рис. 2. Зони активності детермінатів у моделі A + N

Загальний кількісний розподіл за показником активності цих іменників подано у таблиці 3.

Таблиця 3

Кількісні характеристики іменників-детермінатів у моделі V+N

Активність (x_i)	Кількість слів (n_i)	Кількість слововживань ($x_i n_i$)
1	350	350
2	68	136
3	33	99
4	12	48
5	9	45
6	3	18
7	5	35
8	2	16
9	3	27
10	1	10
11	1	11
	487	795

Загальна кількість слововживань і загальна кількість слів дають нам змогу вирахувати середню активність іменників-детермінатів

для аналізованої моделі – $795 / 487 \approx 1,6$ слововживання. Хоча цей показник невисокий і не на багато більший за відповідний показник іменників-детермінатів у моделі з прикметником, у цьому випадку середнім показником активності вважаємо 2 слововживання. Таким чином, одиниці зі значенням активності 3 і більше можна розглядати як високоактивні. 69 таких іменників загалом ужито 309 разів. Здійснивши підрахунки їх середнього значення, ми отримали показник $309 / 69 \approx 4$ слововживання.

Отже, іменники-детермінати у моделі V + N за зонами активності розподіляються так:

1 слововживання – **низькоактивні**, напр.: *Abend* (1), *Beziehung* (1), *Garten* (1), *Kampf* (1), *Mantel* (1), *Quelle* (1), *Spruch* (1), *Volumen* (1), *Zug* (1) та ін. Загалом до цієї зони належать 350 іменників (72 % від загальної кількості детермінатів аналізованої моделі);

2 – **середньоактивні**, напр.: *Bank* (2), *Flüssigkeit* (2), *Karte* (2), *Programm* (2), *Schrank* (2), *Teil* (2), *Verbot* (2), *Wirkung* (2) та ін. 68 таких іменників дорівнює 14 % від загальної кількості детермінатів;

3-4 – **високоактивні**, напр.: *Anzug* (3), *Fleisch* (3), *Körper* (3), *Mal* (3), *Regen* (3), *Turm* (3), *Zettel* (3), *Eisen* (4), *Problem* (4), *Tier* (4) та ін. Загалом у цій зоні зафіксовано 45 іменників (9 % від загальної кількості детермінатів);

5 і далі – **гіперактивні**, напр.: *Mann* (5), *Raum* (5), *Sucht* (5), *Wagen* (5), *Bewegung* (6), *Saal* (6), *Kraft* (7), *Maschine* (7), *Stein* (7), *Anlage* (8), *Wort* (8), *Mittel* (9), *Stoff* (9), *Platz* (10), *Zeit* (11) та ін. Загальна кількість таких іменників – 24 одиниці (5 %).

Результати поділу на групи за активністю детермінатів згадуваної вище словотвірної моделі показано на рисунку 3.

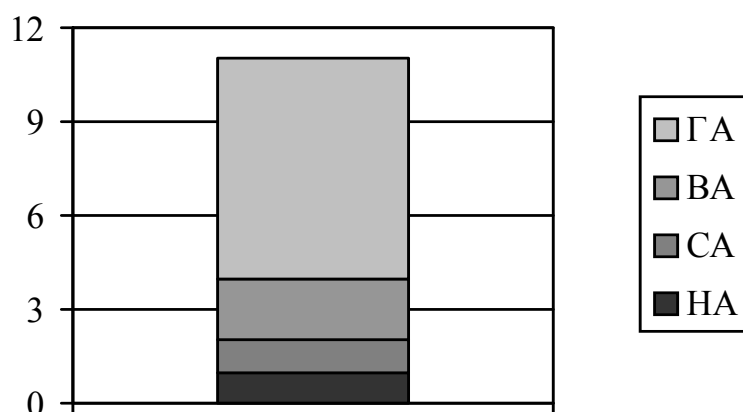

Рис. 3. Зони активності детермінатів у моделі V + N

Для того, щоб встановити наявність відповідності між розподілом показників активності іменників-детермінатів у різних структурних моделях, необхідно застосувати статистичні методи, а саме критерій хі-квадрат. Для цього відповідні дані зведено в одну таблицю (див. табл. 4).

Таблиця 4

**Кількісний розподіл іменників-детермінатів
у різних структурних моделях**

Модель \ Частота	N + N		A + N		V + N	
	ФД	ТОД	ФД	ТОД	ФД	ТОД
1	1 262	1 419,633	365	279,823	350	277,544
2	437	417,919	77	82,376	68	81,705
3	228	208,242	29	41,046	33	40,712
4	149	122,073	9	24,062	12	23,866
5	99	82,579	7	16,277	9	16,144
6	61	48,111	3	9,483	3	9,406
7	38	30,877	-	6,086	5	6,037
8	39	30,159	1	5,945	2	5,896
9	32	25,133	-	4,954	3	4,914
10	25	18,670	-	3,680	1	3,650
11	21	15,798	-	3,114	1	3,088
12-45	100	71,807	-	14,154	-	14,039

* ФД – фактичні дані, ТОД – теоретично очікувані дані

Підрахунки хі-квадрат для наведеної вище таблиці показали результат $\chi^2 = 195,98$ (при $df = 22$), що свідчить про наявність відмінностей між розподілом значень активності детермінатів. Однак критерій хі-квадрат допомагає також виявити наявність або відсутність зв'язку між ознаками. У нашому випадку сума хі-квадрат перевищує критичну величину ($\chi_{01;22}^2 = 40,29$) і це означає, що між даними, які ми аналізували, існує зв'язок. Для того, щоб встановити його міру, ми застосували процедуру визначення коефіцієнта взаємної спряженості K :

$$K = \sqrt{\frac{195,981}{3469\sqrt{(12-1)(3-1)}}} = 0,1 .$$

Отримані результати свідчать про наявність позитивного значимого зв'язку, тобто в розподілі за активністю іменників-детермінатів у різних моделях існує подібність.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бондаренко В. Ю. Новый структурный тип заимствований / В. Ю. Бондаренко // Лексика и культура: Нем. яз. : сб. науч. тр. – Тверь : Гос. ун-т, 1990. – С. 20–28.
2. Виноградов В. В. Русский язык: грамматическое учение о слове / В. В. Виноградов. – 2-е изд. – М. : Высш. шк., 1972. – 614 с.
3. Гейгер Р. М. Проблемы анализа словообразовательной структуры и семантики в синхронии и диахронии : учебное пособие / Р. М. Гейгер. – Омск : ОмГУ, 1986. – 80 с.
4. Задорожна І. П. Семантичні та сполучувальні властивості компонентів фразеологізмів у німецькій мові : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.04 „Германські мови” / Ірина Петрівна Задорожна. – Чернівці, 2003. – 267 с.
5. Лісогуб Л. І. Лексико-семантична адаптація англіцизмів та англо-американізмів у сучасній німецькій мові (на матеріалі економічної терміносистеми) / Л. І. Лісогуб // Вісник Запорізького національного університету. – Запоріжжя : ЗНУ, 2001. – № 4. – С. 1–5.
6. Максимов В. И. Структура и членение слова / В. И. Максимов. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1977. – 147 с.
7. Мурясов Р. З. Словообразовательная система современного немецкого языка: учебное пособие / Р. З. Мурясов. – Уфа : Изд-во Башкир. ун-та, 1980. – 84 с.
8. Панов Е. Н. Знаки, символы, языки / Е. Н. Панов. – М. : Знание, 1983. – 248 с.
9. Поликарпов А. А. Закономерности образования новых слов: моделирование процесса и его экспериментальное исследование / А. А. Поликарпов // Язык. Глагол. Предложение. К 70-летию Г. Г. Сильницкого. – Смоленск, 2000. – С. 211–227.

10. Сахарный Л. В. Психолингвистические аспекты теории словообразования : учебное пособие / Л. В. Сахарный. – Л. : Изд-во Ленинград. ун-та, 1985. – 97 с.
11. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Олена Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
12. Степанова М. Д. Методы синхронного анализа лексики / М. Д. Степанова. – М. : Высш. шк., 1968. – 200 с.
13. Чеснович Е. П. Полисемия и контекст / Е. П. Чеснович // Реализация значения и контекст. – Л., 1975. – С. 102–108.
14. Best K.-H. Italianismen im Deutschen / Karl-Heinz Best // Göttinger Beiträge zur Sprachwissenschaft 13. – 2006. – S. 77–86.
15. Czyżewska M. Fremde Einflüsse auf den Pressewortschatz am Ende des 19. Jahrhunderts / M. Czyżewska // Studia Niemcoznawcze. – Warszawa 2003, tom XXVI. – S. 849–859.
16. Donalies E. Die Wortbildung des Deutschen: Ein Überblick / E. Donalies. – Tübingen : Narr, 2002. – 192 S.
17. Erben J. Einführung in die deutsche Wortbildungslehre / Johannes Erben. – Berlin : Erich Schmidt, 2000. – 192 S.
18. Ernst P. Einführung in die germanistische Sprachwissenschaft: Scriptum / P. Ernst. – Wien : Halasar, 1990. – 200 S.
19. Körner H. Zur Entwicklung des deutschen (Lehn-)Wortschatzes / H. Körner // Glottometrics 7. – 2004. – S. 25–49.
20. Lewizkij V. Semantische Kombinierbarkeit von Komponenten in der Struktur der deutschen Komposita / Viktor Lewizkij, Yuliya Matskulyak // Glottometrics. – 2009. – № 19. – S. 14–41.
21. Middeke A. Zur wissenschaftlichen und unterrichtspraktischen Beschäftigung mit Anglizismen im DaF-Studium und in der DaF-Lehre / A. Middeke, S. Murdscheva, J. Schmidt // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць. – Вип. 319-320. Германська філологія. – Чернівці : Рута, 2006. – С. 69–85.
22. Naumann B. Einführung in die Wortbildungslehre des Deutschen / B. Naumann. – Tübingen : Niemeyer, 2000. – 90 S.
23. Rainer F. Spanische Wortbildung / F. Rainer. – Tübingen : Niemeyer, 1993. – 800 S.